

JAAR

VERSLAG

'18

**STICHTING
VOOR BOETE EN VERZOENING**

MET BETREKKING TOT ISRAEL EN ANDEREN

STICHTING VOOR BOETE EN VERZOENING

MET BETREKKING TOT ISRAËL EN ANDEREN

Datum van oprichting: 27 december 1979

Inschrijfnummer Kamer van Koophandel: 41151665

Samenstelling bestuur op 31 december 2018:

DHR. W. BOUWMAN

Stationsweg 25
8191 AG Wapenveld
038-3379682
weefout@zonnet.nl

MW. A. STOPPELS

Holtstek 29
9713 DA Groningen
050 3127251
a.stoppels@filternet.nl

DHR. P. VAN 'T HOOG

De Vree 30
8191 JE Wapenveld
038 4479152
epehoobos@hetnet.nl

DHR. A.R. ROTH

Caro van Eijkstraat 46
7558 NH Hengelo
074 2593031
rothar@xs4all.nl

MW. A. THEESING-LUIJTEN

Burg. van Dorsserstraat 5
3319 CG Dordrecht
078-6226727
reneannelies@telfort.nl

C.P. SYBRANDI V.D.M.

(2^e penningmeester)
Tjalk 41 - 40
8232 MX Lelystad
0320 252416
sybrandi@ziggo.nl

DHR. P.M. LUIJTEN (voorzitter)

Reewegpad 23
3319 CJ Dordrecht
078 6165837
p.m.luijten@kpnmail.nl

MW. B.I.J. HARTENDORF-SCHAAP

(secretaresse)
Prinsessekade 22
2012 MB Haarlem
023 5317439
bhartendorf@filternet.nl

MW. H. TAMMINGA-HEBELS

(penningmeester)
Otterveld 16
8017 MK Zwolle
038-4660133
info@boete-verzoening.nl

Bankrekening van de stichting: **NL59 INGB 0000 9125 04**

St. Boete en Verzoening, Otterveld 16, 8017 MK Zwolle



Mocht u onze stichting in uw testament willen opnemen, dan kunt u dat doen door daarin het volgende op te nemen:

Ik, [naam] geboren te [plaats en datum], wonende [straat, huisnummer en plaats], legateer vrij van rechten en kosten aan de Stichting voor Boete & Verzoening, gevestigd te Voorburg, p/a Otterveld 16 te Zwolle, de som van €.....

Gedaan te [plaats en datum] en uw handtekening.

INHOUD

	PAGINA
SAMENSTELLING BESTUUR	2
VOORWOORD	4
OVERDENKING	5
DE WERKWEEK 2018 IN LEEUWARDEN EN GORREDIJK	7
KLEINE ACTIVITEITEN HET JAAR ROND 2018	9
BOEKENFONDS	11
ONTMOETINGS DAG 2018	12
BESTUURSWISSELING	12
JAARREKENING 2018	13
ACCOUNTANTSVERKLARING	15
LEDEN COMMISSIE VAN AANBEVELING EN ADVIES	16

VOORWOORD



*Kain en Abel,
ivoren paneel
uit de kathedraal van
Salerno Italië,
ca. 1084.*

Ben ik mijn broeders hoeder???

Dat zijn heel oude woorden die we al heel in het begin van de Bijbel tegenkomen, maar die nog steeds zeer actueel zijn. Want we leven in een tijd van sterke polarisatie, waarin iedereen zijn eigen groep/partij wil vormen. Kijk maar naar de politiek en de verharding in de maatschappij.

Maar laten wij het eens vanuit Gods ogen bekijken en luisteren wat Jezus zegt in Mattheus 25. *"Wat gij aan één van mijn minste broeders hebt gedaan, dat hebt gij aan Mij gedaan"*. En dat geldt zeker ook voor onze tijd, ook al is het heel moeilijk om te weten wie precies onze broeders zijn, met al die asielzoekers uit zoveel verschillende landen. Maar het woord van God zegt in Hebreeën 13; *"Vergeet de herbergzaamheid niet, want daardoor hebben sommigen, zonder het te weten, engelen geherbergd"*.

Als dat al voor de vreemdeling in ons midden is, dan geldt dat zeker voor de Joodse medelanders, want zij zijn steeds vaker het mikpunt van laster en spot. Laten wij van Boete en Verzoening extra alert zijn om waar mogelijk hen tot steun te zijn. Want wij hebben een rijke geestelijke erfenis aan dit volk te danken, maar onze christelijke geschiedenis laat van die dankbaarheid bitter weinig zien.

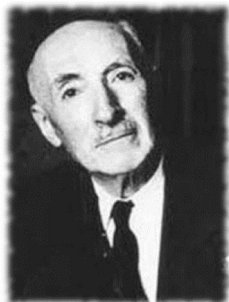
Het één en ander kunt u via de website van B&V/publicaties nog eens nalezen in de pdf van het opnieuw uitgegeven boekje van wijlen ds. H. van Vliet *"Israël als vraag aan de Christenheid"*.

WOUT BOUWMAN

OVERDENKING

Samen het script van de liefde schrijven

"De Kerk moet de liefde verkondigen en zij doet dat ook, maar toch, het is net alsof dat nooit helemaal is doorgedrongen en verstaan."



Jules Isaac

Dr. C.A. Rijk schreef deze woorden begin jaren zestig van de vorige eeuw in zijn inleiding op de Nederlandse vertaling van het boek van Jules Isaac, *'De Catechese der verguizing'*. Hoe raak is dit citaat! Want hoe vreemd is het niet dat juist de Joden eeuwenlang buiten de actieradius van christelijke naastenliefde vielen. De oorsprong van dit fenomeen ligt bij de kerkvaders uit de eerste eeuwen van het christendom.

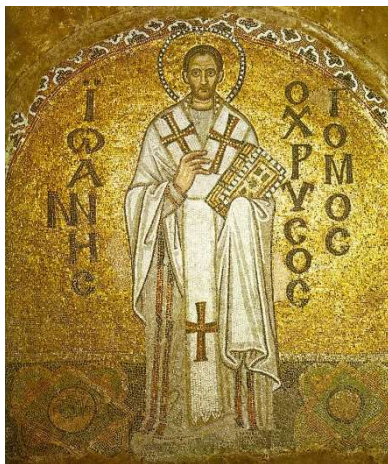
Het meest onverbloemd horen we het uit de mond van de kerkvader Chrysostomus: *"God haat hen en hij heeft hen inderdaad altijd gehaat. Maar sinds ze Jezus hebben vermoord, geeft God hen geen tijd meer voor bekering. Wanneer het duidelijk is dat God hen haat, is het de plicht van christenen om hen ook te haten."*

Chrysostomus sprak deze ontstellende woorden over de Joden in een van zijn intussen beruchte anti-Joodse preken uit de jaren 386-387.

Dat hij met deze bizarre uitspraken niet iets heel ongewoons zei werd me duidelijk toen ik het volgende las in een recent verschenen biografie over Jules Isaac. De auteur Norman Tobias is een Canadese Jood. In het voorwoord van deze biografie schrijft hij onder meer het volgende: *"De nieuwe leer (van de Rooms Katholieke Kerk- Nostra Aetate, 1965) maakte een einde aan een bijna tweeduizend jaar oude traditie binnen de kerk aangaande de Joden en het Judaïsme. Wat was die leer geweest? In één woord: God haat de Joden."*

Dat een moderne Joodse auteur die zelf beslist niet vijandig staat ten opzichte van het christendom, de kerkelijke leer van eeuwen over de Joden typeert met *'God haat de Joden'*, spreekt natuurlijk boekdelen.

Chrysostomus leerde zijn gehoor in Antiochië dat het een christenplicht zou zijn om de Joden te haten. Hiermee werden Joden vanaf de kansel met kerkelijk gezag in een gruwelijke uitzonderingspositie geplaatst, buiten het bereik van de christelijke naastenliefde. Het is de enorme schok van de Holocaust geweest die na de Tweede Wereldoorlog christenen eindelijk de ogen opende voor de uiteindelijk gruwelijke gevolgen van de catechese der verguizing.



Afbeelding van Chrysostomus in de Hagia Sophia te Istanbul, het voormalige Constantinopel

Na de Tweede Wereldoorlog begint er langzaam maar zeker een nieuw hoofdstuk in de geschiedenis van de kerk: de Jood wordt ontdekt als medemens die respect verdient en naastenliefde toekomt.

Dit nieuwe hoofdstuk is nog niet af, er wordt nog steeds aan geschreven. Wij zelf maken deel uit van het script.

Juist die liefde voor de naaste krijgt in het Nieuwe Testament een nadruk die je in die mate niet tegenkomt in de Tenach. En het dubbele liefdesgebod, dat Jezus nadrukkelijk het grootste gebod in de Thora noemt, komt in deze gecombineerde vorm in het Oude Testament niet voor.

Misschien moesten de heidenen die tot geloof zouden gaan komen, die boodschap nóg nadrukkelijker horen dan de Joden.

Wellicht wordt de naastenliefde mede om die reden zo sterk benadrukt in het Nieuwe Testament. De Joden waren immers, anders dan de heidenen, al eeuwen met de Thora vertrouwd. En de liefde is de vervulling van die Thora, aldus Paulus.

Wie zal het zeggen?

JEROEN BOL

**LID CvAA VAN B&V EN
VOORZITTER JULES ISAAC STICHTING**

DE WERKWEEK 2018 IN LEEUWARDEN EN GORREDIJK

Op de grote begraafplaats in Leeuwarden was heel veel werk te doen. Van de 500 grafstenen zijn de letters opnieuw zwart geverfd, veel scheefgezakte zerken zijn weer rechtop gezet en een aantal gebroken stenen gelijmd. Grafperken zijn hersteld, en er is veel gebeurd aan bomen en struiken.

In Gorredijk is het metaheirhuisje helemaal hersteld en geverfd. Bij de ingang is er een hek aangebracht. Op de 80 grafstenen zijn de letters allemaal geverfd.



Werken met de nieuwe tilbok

Een uur na de opening in Leeuwarden op maandagochtend had Kees Sybrandi een gesprek met een lid van het bestuur van de Joodse Gemeente die zei: "U hebt bij de opening vanmorgen een toespraak gehouden. De warmte die er van uitging naar ons Joden, die betrokkenheid op ons, staat in fel contrast met alle negatieve dingen die we dagelijks ontmoeten. De bewogen manier waaróm u dit werk doet, is nog veel belangrijker dan het werk zelf."

Drs. Keegstra

Op maandagavond was Drs. Jacob Keegstra onze gast. Hij sprak over zijn werk, als voorzitter van de Internationale Christelijke Ambassade in Jeruzalem. Hij zei: "Wat jullie doen '*Troost troost mijn volk*', dat doet de Ambassade ook. Door Israël te zegenen worden wij zelf gezegend, dubbel en dwars!"

"Het is Gods plan om de hele wereld te bereiken, maar wel via Israël", zo vertelde hij.

Opperrabbijn Jacobs

Op dinsdagavond mochten we opnieuw de Opperrabbijn verwelkomen. Hij sprak over het opkomend antisemitisme vandaag de dag. Hij noemde talloze schrijnende gevallen die hij heeft meegemaakt, en zei: "Ik heb erg geleden onder het antisemitisme. Ons samenzijn hier is solidariteit. Solidair zijn is heel belangrijk."

Het weegt zwaar, dat men weet van 'Boete & Verzoening', dat men weet, wat jullie doen. Dat is enorm belangrijk!

Jullie werk voelt voor ons Joden heel erg warm. Het NIK is blij met wat jullie aan onderhoudswerk doen, maar wij, het rabbinaat, zijn nog blijer, met het oog op het antisemitisme!

Boete? Er is al verzoening. De 'boete' in de verzoening hoeft voor mij niet meer. Er is vriendschap. Grote dank voor jullie inzet. Zegt het voort! Die vriendschap is geweldig! Jullie werk is geweldig."

Eduard Huisman, de consulent van het Nederlands Israëlitisch Kerkgenootschap die ook op beide begraafplaatsen aanwezig was, zei: "Jullie werk is van veel gewicht voor de beeldvorming. Zo'n begraafplaats wordt een monument."

Enkele mensen uit de regio die voor het eerst meededen, gaven hun reactie:



* Ik voelde me geen vreemde eend in de bijt. Je wordt meteen 'Wij'. Ik heb bijzonder fijne gesprekken gevoerd.

* Ik vond het een hele mooie week. Je wordt meteen in de groep opgenomen. Het was ontroerend. Prachtig, dat je de namen op de grafstenen weer zo mooi te voorschijn ziet komen na het

zwart verven van de letters.

* Fantastisch, wat er allemaal is gebeurd. Ik heb bijzonder genoten! Ik heb veel respect voor de organisatie, en wil de stichting heel hartelijk bedanken.

* Dat er over de geschiedenis tussen Joden en christenen werd verteld, vond ik heel goed. De toerusting daarover kwam goed tot zijn doel.

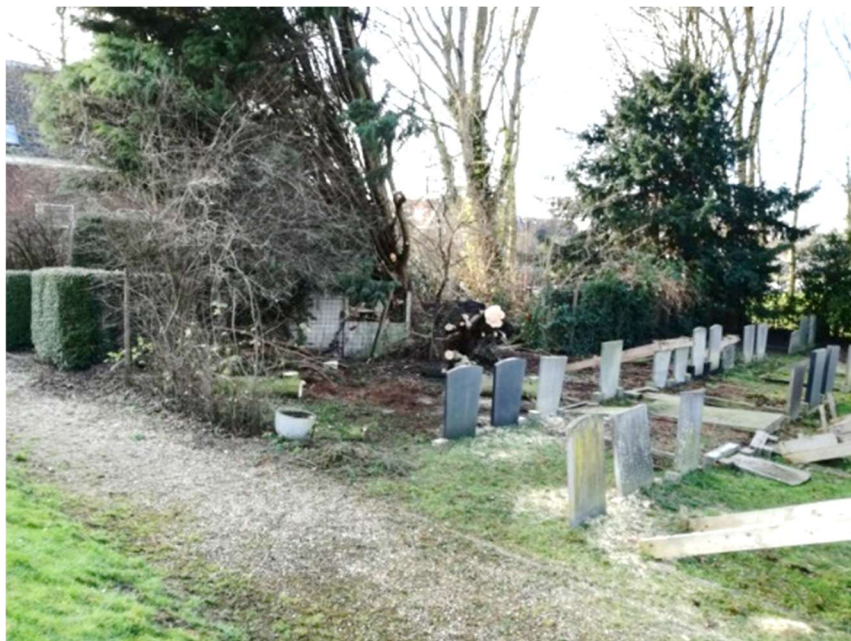
* Fantastisch, dat er een gebedswacht is. Dit werk wordt gedragen door gebed.

* De momenten van gebed en verootmoediging vond ik heel mooi.

TINEKE ARENTZE

KLEINE ACTIVITEITEN HET JAAR ROND 2018

Mocht u mee willen werken met kleine activiteiten voor de joodse gemeenschap waar geen werkweek voor te organiseren valt, laat het ons weten!



Dit afgelopen jaar werden we in januari gevraagd om te helpen in Utrecht met het verwijderen van een omgewaaide boom op de grafzerken en met het herstellen van de stenen die daardoor gebroken waren. Camille Ooijen was beschikbaar om het zaagwerk in Utrecht te doen.

Terwijl we in Utrecht bezig waren, werd ik gebeld vanuit Rotterdam, dezelfde storm had ook daar huisgehouden. Of ik drie erg moeilijke bomen te midden van de graven kon helpen verwijderen. In zo'n geval is het heerlijk om vader Kees en zoon Jaco de Boer te kunnen vragen, samen met wat helpende handen om takken te slepen. Omdat Jaco alle apparatuur voorhanden heeft, was de klus binnen een dag geklaard, inclusief het snipperen van alle takken. Jaco stelt zich dan beschikbaar met alles voor B&V en met voorrang. Zo mochten we weer een zegen zijn met elkaar voor de joodse gemeenschap in Rotterdam.

Via Eduard Huisman, onze consulent van het NIK, kwam een verzoek om in Goes een aantal stenen recht te zetten. Samen met Jan van Wijk ben ik een dag naar Goes getogen, waar twee mensen uit de joodse gemeenschap aldaar ons opwachtten. Op de vraag waarom we dit werk deden, antwoordde Jan kort en bondig "Omdat jullie al 2000 jaar last van ons hebben!"



In juni waren de weersomstandigheden dermate goed dat het mogelijk bleek om de kohaniemstreek opnieuw te voorzien van een witte verlaag op het hoofdpad van de joodse begraafplaats bij het Toepad in Rotterdam. Chris van Driel uit Delft bleek een uitstekend schilder, waarvoor hulde.

In augustus heb ik samen met Kees de Boer en met de takel in Oud Beijerland een grote zerk mogen repareren, die omgevalen was op een hekwerk doordat de stalen steun die hem rechtop had moeten houden doorgeroest was. De gemeentewerken daar waren ons zeer behulpzaam.

Omdat de takel toch in Rotterdam was opgeslagen konden we in november daar een aantal zerken weer oprichten die ge-

broken waren en een die te gevaarlijk werd juist neerleggen. Jan van Wijk uit Dordrecht was weer beschikbaar om te helpen.

Op 31 oktober werd o.l.v. predikant Maurits Lutz met zijn gemeentelieden de begraafplaats in Borger opgeknapt. Het NIG Drenthe heeft als dank daarvoor een boom in Israël geplant. Een foto van dit certificaat staat op blz. 15.

Op 7 november toog ik met Kees de Boer uit Dordrecht naar Vierlingsbeek om daar twee zerken met de takel weer overeind te

zetten en te lijmen. Hetgeen ons lukte in 1 dag. We konden zelfs nog een paar extra stenen rechtzetten.



Het slotakkoord klonk in Alkmaar, waar rabbijn Katz me vroeg of ik hem wilde begeleiden met gitaar bij een Chanoekea viering met allerlei mensen uit Noord Holland. Wat een vreugde en een licht toen al deze meegebrachte chanoekia's aangestoken werden.

U begrijpt dat voor bovenstaande zaken geen werkweek georganiseerd kan worden, maar dat er wel kosten aan verbonden zijn. Dankzij u die ons steunt, kunnen en mogen we deze dingen doen. Moge Adonai u zegenen voor al uw hulp op wat voor manier dan ook om de joodse gemeenschap op deze praktische wijze te zegenen en te ondersteunen.

PIET LUIJTEN

BOEKENFONDS

In de Nieuwsbrief van afgelopen december was al uitgebreid te lezen dat er in september 2018 weer een nieuwe vertaling van 'Een spijker aan de brug' is verschenen: nu in het Duits. Dit is de laatste vertaling die nog op stapel stond. Van de vertalingen in het Russisch en Engels zijn er nog genoeg exemplaren



voorradij, alleen de Hebreeuwse vertaling is bijna op. Die gaan we echter niet herdrukken omdat het heel moeilijk was om die in Israël te verspreiden.

Wel herdrukt is 'Mek' den Sabi!', over de verzoeningsreis die Kees Sybrandi en Wout Bouwman in Suriname gemaakt hebben. Dit maal geen 20.000 exemplaren zoals bij de eerste druk maar nu alleen voor de eventuele vraag vanuit Nederland. Omdat dit een jeugdboek is, zijn we nu bezig om over deze verzoeningsreis een verslag voor volwassenen samen te stellen.

Ook is er weer een kleine oplage van de Nederlandse 'Een spijker aan de brug' gedrukt. Gelukkig hoeven we geen grote oplagen meer te laten drukken om de prijs ervan toch aanvaardbaar te houden.

ONTMOETINGSDAG 2018

In de afgelopen Nieuwsbrief van december was een verslag te lezen van de Ontmoetingsdag die in 2018 in Heerde is gehouden. Omdat we als bestuur de ontmoeting met onze achterban heel belangrijk vinden, is besloten daar een jaarlijkse activiteit van te maken. In de komende Nieuwsbrief van december zullen we over de afgelopen Ontmoetingsdag in Zwolle kunnen vertellen en de uitnodiging voor deze dag in 2020 bijsluiten.

BESTUURSWISSELING

In het afgelopen jaar werd duidelijk dat het wegens zijn gezondheid voor Wout Bouwman steeds bezwaarlijker werd om als voorzitter van Boete & Verzoening te kunnen functioneren. Daarom heeft hij in de vergadering van 16 mei 2018 zijn 'voorzittersjas' overgedragen aan Piet Luijten.

Als 'gewoon' bestuurslid blijft Wout gelukkig nog betrokken bij B&V! We zijn hem erg dankbaar voor alle jaren waarin hij als voorzitter veel voor B&V heeft betekend en aan verschillende verzoeningsreizen heeft deelgenomen.

HARRIËT TAMMINGA

BALANS PER 31 DECEMBER 2018

Bedragen in euro's

<u>Activa:</u>	<u>2018</u>	<u>2017</u>
Inventaris *)	4201	1
Voorraad boekjes **)	7232	6322
Liquide middelen: ING	6607	6715
Spaarrek. ING	15545	10535
Kas	56	83
	<u>33641</u>	<u>23656</u>
	=====	=====

Passiva:

Eigen vermogen ***)	<u>33641</u>	<u>23656</u>
	=====	=====

*) Saldo 01-01-2018	1
Aankoop tilbok	<u>4719</u>
	4720
Afschrijving tilbok	<u>519</u>
Saldo 31-12-2018	<u>4201</u>
	=====

**) Aantal boekjes per 01-01-2018	6 x € 2 (Suriname)	12
	80 x € 10 (Spijker Ned.)	800
	760 x € 1,25 (Sp. Hebreeuws)	950
	20 x € 3 (CD Suriname)	60
	810 x € 5 (Spijker Engels)	4050
	90 x € 5 (Spijker Russisch)	<u>450</u>
		6322

Aantal boekjes per 31-12-2018	89 x € 4 (Suriname)	356
	140 x € 10 (Spijker Ned.)	1400
	15 x € 1,25 (Sp. Hebreeuws)	19
	19 x € 3 (CD Suriname)	57
	780 x € 5 (Spijker Engels)	3900
	160 x € 7,50 (Spijker Duits)	1200
	60 x € 5 (Spijker Russisch)	<u>300</u>
		<u>7232</u>
		+ 910
		=====

***) Saldo 01-01-2018	23656
Toename voorraad boeken	910
Saldo baten en lasten	<u>9075</u>
Saldo 31-12-2018	<u>33641</u>
	=====

Er is geen accountantscontrole toegepast.

BATEN EN LASTEN

Bedragen in euro's

<u>Baten:</u>	<u>2018</u>		<u>2017</u>	
Algemene giften	10425		9306	
Collectes kerken	2129		2255	
Opbrengst acties	1401		930	
Actie STEUN	165		265	
Boekenfonds + verkoop boeken	377		545	
Giften voor werkweek 2018	9435		5979	
Nagekomen voor ww 2017	250		0	
Rente bank	10		18	
Verzoeningsreizen	0		25	
Giften voor tilbok	4038		0	
Noodfonds	103		0	
Vooruitontv. giften ww volgend jaar	<u>1477</u>		<u>1053</u>	
		29810		20376
		=====		=====
<u>Lasten:</u>				
Kantoorkosten algemeen	950		1048	
Portokosten	<u>874</u>	1824	<u>861</u>	1909
Productiekosten Spijker Duits	1766		0	
Extra ex. Spijker Ned. en Mek den Sabi	<u>1008</u>	2774	<u>522</u>	522
Werkweek	13009		10498	
Vooruitbetaald ww volgend jaar	<u>502</u>	13511	<u>189</u>	10687
Jaarverslagen/nieuwsbrieven	844		475	
Bankkosten	180		172	
Verzekering vrijwilligers	415		352	
Giften aan andere instellingen*	500		0	
Afschrijving tilbok	519		0	
PR kosten	0		501	
Kosten Ontmoetingsdag	100		0	
Kosten site	44		22	
Boekingsverschil	<u>24</u>	<u>2626</u>	<u>0</u>	1522
		20735		14640
		=====		=====
<u>Recapitulatie:</u>				
Inkomsten		29810	20376	
Uitgaven		<u>20735</u>	<u>14640</u>	
Saldo		+ 9075	+ 5736	
		=====	=====	

*) Verhuizing joodse gemeente van Deventer naar Raalte.

Er is geen accountantscontrole toegepast.

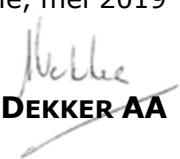
ACCOUNTANTSVERKLARING

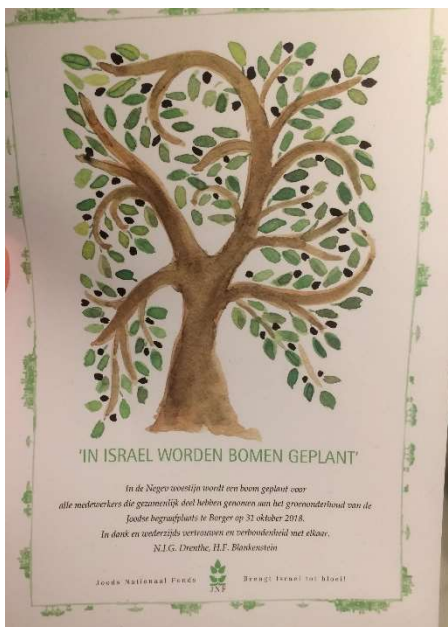
De penningmeester heeft voor het jaar 2018 opnieuw ook de boekhouding verzorgd. Zij deed dit in opdracht van het bestuur en werd door het bestuur daarin niet gecontroleerd. Zij beschikt over de bankrekeningen en de kas, en legt hierover verantwoording af via het financiële jaaroverzicht.

Een groot deel van de betalingen per bank en kas heb ik gecontroleerd op validiteit. Het vermogensoverzicht sluit aan bij de saldi van kas en bankrekeningen plus de administratieve voorraad boeken. Het saldo van deze waardemutaties wordt alleen verantwoord via de toelichting op het eigen vermogen (balans). In dit boekjaar is een tilbok gekocht. Deze wordt in ongeveer acht jaren afgeschreven.

Ik ben van oordeel dat de boekhouding op zorgvuldige wijze is gevoerd. Volledige accountantscontrole vond niet plaats, maar onregelmatigheden zijn niet geconstateerd.

Zwolle, mei 2019


H.J. DEKKER AA



Op dit certificaat staat:

In de Negev wordt een boom geplant voor alle medewerkers die gezamenlijk deel hebben genomen aan het groenonderhoud van de Joodse begraafplaats te Borger op 31 oktober 2018. In dank en wederzijds vertrouwen en verbondenheid met elkaar.

*N.I.G. Drenthe
H.F. Blankenstein.*

COMMISSIE VAN AANBEVELING EN ADVIES

Ds. W.H. van Boeijen	Ter Aar
Dhr. J.J.M. Bol	Alphen a/d Rijn
Ds. S.L. van Deventer	Aalsmeer
Ds. A. van der Deijl	Zwolle
Ds. C.E. Lavooij	Vaassen
Dhr. R. Leitner	Eindhoven
Ds. G.J.D.C. Loor	Noordwijkerhout
Ds. R.J. Perk	Nijverdal
Ds. H. Poot	Oosternieland
Ds. W.M. van Schuijlenburg	Sneek
Dhr. L. Chr. Steijn	Voorthuizen
Ds. A. de Vries	Veendam
Ds. E.J. Westerman	Aalsmeer
Ds. T.J. Wever	Broek op Langedijk